

Απαντήσεις:

E1. Συμφωνείτε με την διαδικασία που προτείνει η EETT για την χορήγηση των δικαιωμάτων χρήσης φάσματος στη ζώνη 900 MHz που λήγουν το 2012; Παρακαλούμε αιτιολογείστε τις απόψεις σας.

Η EETT προτείνει τη διάθεση δικαιωμάτων χρήσης που σήμερα έχουν απονεμηθεί στη WIND ΕΛΛΑΣ και τη VODAFONE και λήγουν το 2012 με τη μορφή διαδοχικών πλειστηριασμών. Σύμφωνα με αυτή τη διαδικασία θα πραγματοποιηθούν πλειστηριασμοί το 2011, προκειμένου να απονεμηθούν οι άδειες χρήσης φάσματος της WIND ΕΛΛΑΣ και της VODAFONE στα 900 MHz και το 2015, προκειμένου να απονεμηθούν οι άδειες χρήσης φάσματος της COSMOTE και της VODAFONE στα 900 MHz.

Δεν συμφωνούμε με την προτεινόμενη διαδικασία της EETT.

Ως πρώτη παρατήρηση, η EETT αποτελεί τη μοναδική ρυθμιστική αρχή που σχεδιάζει να υιοθετήσει τη διαδικασία πλειστηριασμού για την ανανέωση αδειών GSM που αρχικώς είχαν αποκτηθεί μέσω πλειστηριασμού. Παραθέτουμε κατωτέρω στιγμιότυπο από τη διεθνή εμπειρία για τη χρήση μηχανισμών πλειστηριασμού για την πρώτη ανάθεση και την εν συνεχεία ανανέωση αδειών GSM.

Πίνακας 1 – άδειες GSM: πρώτη ανάθεση και ανανέωση στις Ευρωπαϊκές χώρες (εξαιρείται η Ελλάδα)

	Αριθμός Κρατών	Διαδικασίες	
		Πλειστηριασμός (*)	Άλλο(**)
Πρώτη ανάθεση GSM	16	3	13
Ολοκληρωθείσα ανανέωση GSM	7	0	7
Σχεδιαζόμενη ανανέωση GSM	3	2	1

Πηγή: επεξεργασία στοιχείων Cullen από τη WIND ΕΛΛΑΣ

(*) Συμπεριλαμβανομένων πλειστηριασμών και υβριδικών διαδικασιών (π.χ. beauty contests και διαδικασίες πλειστηριασμού).

(**) Συμπεριλαμβανομένων διαδικασιών διαφορετικών από πλειστηριασμό (π.χ. για την πρώτη ανάθεση: beauty contest, first-come-first-served, απευθείας ανάθεση* για την ανανέωση: ανανέωση εκ του νόμου, παράταση της ημερομηνίας λήξεως).

Ο πίνακας παρουσιάζει τις πληροφορίες για την πρώτη ανάθεση των αδειών GSM και τις συγκρίνει με τις πληροφορίες σχετικά με την ανανέωση των αδειών GSM. Σκοπός του πίνακα είναι να δείξει την οριακή χρήση των διαδικασιών πλειστηριασμού για την ανάθεση αδειών GSM και πώς, μέχρι σήμερα, καμία ρυθμιστική αρχή δεν έχει χρησιμοποιήσει πλειστηριασμό για την ανανέωση αδειών GSM.

Ο πίνακας πρέπει να διαβάζεται κατά τον ακόλουθο τρόπο: η πρώτη σειρά του πίνακα παρουσιάζει τον αριθμό των χωρών (16)¹ που πραγματοποίησαν την πρώτη ανάθεση αδειών GSM από τη δεκαετία του 90, μέχρι σήμερα². Η δεξιά πλευρά του πίνακα διαφωτίζει τον τύπο που διαδικασίας που ακολουθήθηκε, ήτοι πλειστηριασμό (σε 3 περιπτώσεις)³ ή κάτι άλλο (σε 13 περιπτώσεις, όπως beauty contest, first-come-first-served, απευθείας ανάθεση).

Η δεύτερη σειρά του πίνακα παρουσιάζει τον αριθμό των χωρών (7) που ολοκλήρωσαν τη διαδικασία ανανέωσης αδειών GSM⁴. Από αυτές 7 πραγματοποίησαν ανανέωση, μέχρι σήμερα και καμία δεν υιοθέτησε διαδικασία πλειστηριασμού.

Η τρίτη σειρά του πίνακα παρουσιάζει τον αριθμό των χωρών (3) που, μέχρι σήμερα, έχουν προγραμματίσει να ανανεώσουν τις άδειες GSM⁵. Από τις 3 προγραμματισμένες ανανεώσεις, οι δύο προβλέπεται να υιοθετήσουν διαδικασία πλειστηριασμού.

Οι χώρες αυτές είναι η Ιρλανδία και η Ολλανδία. Αξίζει να σημειωθεί, όμως, ότι καμία από τις 2 αυτές χώρες δεν υιοθέτησε τη διαδικασία πλειστηριασμού κατά το χρόνο της αρχικής ανάθεσης των αδειών GSM.

Επομένως, οι εμπειρικές αποδείξεις με ντοκουμέντα επιβεβαιώνουν ότι καμία Ευρωπαϊκή χώρα δεν υιοθέτησε τη διαδικασία πλειστηριασμού για την ανανέωση αδειών GSM και καμία Ευρωπαϊκή χώρα, εκτός της Ελλάδος, δεν σχεδιάζει να υιοθετήσει τη διαδικασία πλειστηριασμού για την ανανέωση αδειών GSM που κατά την πρώτη ανάθεσή τους είχαν απονεμηθεί με διαδικασία πλειστηριασμού.

Η πρόταση της EETT να προβεί σε διαδικασία πλειστηριασμού δεν τεκμηριώνεται με βάση την οικονομική ανάλυση. Τουναντίον, ο σχεδιασμός και η εκτέλεση ενός πλειστηριασμού που να μπορεί εν δυνάμει να παράσχει ικανοποιητικά αποτελέσματα απαιτεί εκτεταμένη οικονομική ανάλυση, καθώς υπάρχουν πολλές παράμετροι που, είτε άμεσα είτε έμμεσα, επηρεάζονται από την ανανέωση των αδειών GSM.

Στην πραγματικότητα η ανανέωση αδειών φάσματος ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη της βιομηχανίας κινητής τηλεφωνίας στα πλαίσια του ανταγωνισμού, καθώς επίσης και στην οικονομική ενίσχυση των παρόχων κινητής τηλεφωνίας. Περαιτέρω, στο βαθμό που η διάρκεια των αδειών είναι μακρά (σπάνια μικρότερη των 10 ετών), ο μη σωστός σχεδιασμός και η κακή εκτέλεση της διαδικασίας ανανέωσης αδειών ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά την ανάπτυξη της βιομηχανίας

¹ Οι 16 Ευρωπαϊκές χώρες (14 μέλη της Ε.Ε. συν 2 μη μέλη της Ε.Ε.) είναι: Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία και Ηνωμένο Βασίλειο.

² Οι ημερομηνίες πρώτης ανάθεσης κυμαίνονται από το 1990 μέχρι το 1999.

³ Η Αυστρία το 1996, το Βέλγιο το 1995 και η Ισπανία το 1994. Ιδιαίτερα στην Ισπανία και το Βέλγιο, τον ίδιο χρόνο, ανατέθηκε μία άδεια GSM με πλειστηριασμό και μία άλλη με διαφορετική διαδικασία ανάθεσης.

⁴ Το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Νορβηγία, η Πορτογαλία, η Σουηδία και η Ελβετία.

⁵ Η Δανία, η Ιρλανδία και η Ολλανδία.

κινητών επικοινωνιών για πολλά χρόνια, με τις εν λόγω αρνητικές επιπτώσεις να έχουν πιθανώς διαρκή χαρακτήρα. Υπό αυτές τις συνθήκες, η ζημία που θα προκληθεί από το μη σωστό σχεδιασμό και τη λανθασμένη διαδικασία εκτέλεσης της ανανέωσης των αδειών θα είναι μη αναστρέψιμη.

Για τους λόγους αυτούς πολλοί ρυθμιστές εμπλέκονται με τους ενδιαφερόμενους σε μακροχρόνιες διαβουλεύσεις, σε μία προσπάθεια διερεύνησης όλων των πτυχών των προσπαθειών τους και συζητούν τις επιπτώσεις των προτάσεών τους. Η επισυναπτόμενη έκθεση της NERA παρουσιάζει το μεγάλο χρονικό διάστημα που κάποιοι ευρωπαίοι ρυθμιστές έκαναν, προκειμένου να ολοκληρώσουν τη διαδικασία διαβούλευσης για την ανανέωση αδειών φάσματος GSM και παράσχει επιπρόσθετα, για λόγους επεξηγηματικούς ένα σύντομο στιγμιότυπο της οικονομικής ανάλυσης που διενήργησαν οι ρυθμιστές. Οι αποδεικτικές μαρτυρίες επιβεβαιώνουν ότι οι ρυθμιστές πραγματοποίησαν σημαντική οικονομική ανάλυση, μοιραζόμενοι εκτεταμένα τα αποτελέσματά τους με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ιδιαίτερα, κατά μέσο όρο, οι ρυθμιστές ανάλυσαν από 2 έως 3 έτη, προκειμένου να ολοκληρώσουν τη διαδικασία και πραγματοποίησαν πολύπλοκες οικονομικές αναλύσεις, όπως ανάλυση ρυθμιστικών επιπτώσεων (RIA) και ανάλυση επιπτώσεων στον ανταγωνισμό.

Η EETT εκκίνησε την πρώτη διαβούλευση για την ανανέωση των αδειών φάσματος GSM τον Ιανουάριο του 2011. Οι προτάσεις της EETT προβάλλονται, χωρίς επεξήγηση των οικονομικών λογικών που τις στηρίζουν. Φαίνεται πως η EETT δεν πραγματοποίησε προκαταρκτική οικονομική ανάλυση για τη ζήτηση και προσφορά φάσματος, το οποίο αποδεικνύεται επίσης από το όλο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης που δημοσίευσε η EETT και από το οποίο προκύπτει παντελής έλλειψη τέτοιας ανάλυσης. Πιστεύουμε ότι θα πρέπει να πραγματοποιηθεί σωστή οικονομική ανάλυση και τα αποτελέσματά της να τεθούν σε δημόσια διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Η EETT δεν έχει παρουσιάσει αποτελέσματα κάποιας ανάλυσης ρυθμιστικών επιπτώσεων· ούτε έχει πραγματοποιήσει ανάλυση επιπτώσεων στον ανταγωνισμό, προκειμένου να επιβεβαιώσει εάν η προτεινόμενη διαδικασία θα προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού στη βιομηχανία κινητής τηλεφωνίας (π.χ. στρέβλωση του ανταγωνισμού ή διακριτική μεταχείριση). Στην πραγματικότητα, η οδηγία 2009/114/ΕΕ και το Ελληνικό δίκαιο ενσωμάτωσης, Υπουργική Απόφαση 58626/2224/Φ1/2010, προϋποθέτουν σαφέστατα την κοινοποίηση εκθέσεως από την EETT στο Υπουργείο, κατά την εκτέλεση της ανωτέρω οδηγίας. Η εν λόγω οδός δεν ακολουθήθηκε από την Ελληνική διοίκηση.

Βασική κριτική στην πρόταση της EETT βασίζεται στο γεγονός ότι η EETT παρέβλεψε το γεγονός ότι ο προτεινόμενος μηχανισμός πλειστηριασμών, εν ισχύ διαφορετικών χρόνων λήξεως των αδειών φάσματος στα 900 MHz, καθιστά τη WIND ΕΛΛΑΣ ως το μόνο πάροχο στην Ελλάδα που αντιμετωπίζει το ρίσκο να χάσει την πρόσβαση στη φασματική ζώνη των 900 MHz. Επομένως η διαδικασία πλειστηριασμού ενέχει διακριτική μεταχείριση, επειδή η WIND ΕΛΛΑΣ αποτελεί τον μοναδικό πάροχο δικτύου κινητής τηλεφωνίας που αντιμετωπίζει το ανωτέρω ρίσκο, ενώ εάν οι εταιρείες VODAFONE και COSMOTE δεν κατορθώσουν να αποκτήσουν κάποια άδεια χρήσης θα

εξακολουθούν να κατέχουν μία δέσμη (2 X 5 MHz) στη ζώνη των 900 MHz που θα λήγει το 2016 και το 2017, αντιστοίχως και στην οποία θα μπορούν να βασίζονται. Ένας πρόσθετος λόγος για τον οποίο η πρόταση πλειστηριασμού της EETT ενέχει διακριτική μεταχείριση για τη WIND ΕΛΛΑΣ αποτελεί το γεγονός ότι δίδει στις εταιρείες VODAFONE και COSMOTE κίνητρα να αρπάξουν το φάσμα που σήμερα κατέχει η WIND ΕΛΛΑΣ, αυξάνοντας σημαντικά το τίμημα του πλειστηριασμού άνω της αγοραίας τιμής (π.χ. της τιμής στην οποία θα προτίθεντο να το αγοράσουν). Κατ' αυτό τον τρόπο οι VODAFONE και COSMOTE θα μπορούσαν:

- Είτε να αποκλείσουν τη WIND ΕΛΛΑΣ από το να κατέχει άδεια στη φασματική ζώνη των 900 MHz (το οποίο θα προξενούσε σημαντικά αυξημένα κόστη μετακίνησης ροής για τη WIND ΕΛΛΑΣ, η οποία θα έπρεπε πλέον να μεταφέρει τη ροή της τηλεπικοινωνιακής της κίνησης GSM στη φασματική ζώνη των 1800 MHz.
- Είτε να αυξήσουν την τιμή στην οποία

E2. Συμφωνείτε με την καταβολή τιμήματος υπεραξίας για την απελευθέρωση της χρήσης των δικαιωμάτων χρήσης φάσματος GSM 900 και GSM 1800 που λήγουν μετά το 2012; Παρακαλούμε αιτιολογείστε τις απόψεις σας.

Δεν συμφωνούμε με την καταβολή τιμήματος υπεραξίας για την απελευθέρωση της χρήσης των δικαιωμάτων χρήσης φάσματος GSM 900 και GSM 1800.

Παρόλο που η αξία του τιμήματος συνυπολογίζει την πιθανότητα να παρέχει κάποιος επιπροσθέτως 3G υπηρεσίες στις ζώνες φάσματος των 900 MHz, η αξία είναι κάτι που μόνο οι Πάροχοι Δικτύων Κινητών Επικοινωνιών είναι σε θέση να εκτιμήσουν. Η EETT επιδιώκει να κάνει μια εκτίμηση των πιθανών πλεονεκτημάτων από πλευράς μείωσης κόστους για τους παρόχους κινητής τηλεφωνίας που θα προέρχονται από την απελευθέρωση του ραδιοφάσματος στη ζώνη των 900MHz.⁶

Με βάση μία μελέτη που έγινε από την Ovum Consulting⁷ η EETT στη διαβούλευσή της διατυπώνει το επιχείρημα ότι

«Λόγω των μικρότερων απωλειών στη μετάδοση στη ζώνη φάσματος των 900MHz, λιγότεροι σταθμοί βάσης απαιτούνται ώστε να υπάρχει εξοικονόμηση του 50% - 70% σε σχέση με τα δίκτυα που αναπτύσσονται στη ζώνη φάσματος των 2100MHz» (σελ. 21).

Η EETT αναφέρεται αμέσως μετά στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης στην έκθεση του UMTS Forum⁸ όπου δηλώνει ότι ο αριθμός των σταθμών βάσης που είναι απαραίτητος στη συχνότητα των 900MHz ώστε να παρέχει την ίδια κάλυψη και την ίδια

⁶ Η εκτίμηση αυτής της αξίας από τους ρυθμιστές μπορεί να οδηγήσει σε ανακριβή αποτελέσματα, όχι ανάλογο του πραγματικού κόστους ευκαιρίας των Παρόχων Κινητών Δικτύων.

⁷ Ovum Consulting: "Market Study for UMTS900" – a report to GSMA, February 2007.

⁸ UMTS Forum Report n. 38: "Coverage Extension Bands for UMTS/IMT-2000 in the bands between 470-600 MHz", 2005.

ποιότητα των υπηρεσιών όπως στη ζώνη φάσματος των 2100 MHz είναι 60% χαμηλότερος. Έτσι, τελικώς, στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης προβλέπεται ότι ένα δίκτυο UMTS 900MHz

«μπορεί να αναπτυχθεί με την επαναχρησιμοποίηση των υφισταμένων θέσεων GSM και των υπάρχοντων συστημάτων κεραιών» (σελ. 22)

Η ανάλυση της EETT, που αναφέρεται πάλι στη μελέτη της Onum, καταλήγει υποδεικνύοντας ότι το UMTS στα 900 MHz

«δύνатаι να επιφέρει μειώσεις μέχρι και 30% του συνολικού κόστους, συγκρινόμενο με τη λειτουργία δικτύων UMTS στη ζώνη των 2100MHz» (σελ. 27).

Έχουμε την άποψη ότι τα συμπεράσματα της EETT σε σχέση με τους υπολογισμούς εξοικονόμησης κόστους δεν είναι ορθά, καθώς δεν υποστηρίζονται από τις διαπιστώσεις της μελέτης της Onum Consulting. Επιπλέον, η δήλωση της EETT σε σχέση με την επαναχρησιμοποίηση των θέσεων GSM και των συστημάτων κεραιών είναι επίσης παραπλανητική, εξαιτίας του ότι η διαδικασία της ανταλλαγής του εξοπλισμού μετάδοσης ραδιοσυχνοτήτων δεν είναι ξεκάθαρη. Αντιθέτως, αξίζει προσεκτικό σχεδιασμό και εφαρμογή για να διασφαλιστεί η αδιάλειπτη παροχή υπηρεσιών στους τελικούς καταναλωτές.

Η έκθεση της OVUM, ερίζει τα οφέλη της τόσο από τη μείωση του κόστους δικτύου όσο και από την πιθανή αύξηση των εσόδων που θα προκύψουν από την ανάπτυξη του κινητού δικτύου στη ζώνη φάσματος των 900MHz σε σύγκριση με τη ζώνη φάσματος στα 2100MHz, σε ορίζοντα πενταετίας.

Η έκθεση λαμβάνει υπόψη της δύο διαφορετικά σενάρια. Το πρώτο σενάριο είναι αυτό της ανάπτυξης του UMTS στη ζώνη φάσματος των 900MHz σε σύγκριση με τη ζώνη φάσματος στα 2100MHz. Το δεύτερο σενάριο είναι αυτό της ανάπτυξης δικτύου UMTS τόσο στη ζώνη φάσματος των 900MHz όσο και στη ζώνη φάσματος των 2100MHz, σε σύνδεση με τις υπάρχουσες δομές, συγκριτικά προς τη ζώνη φάσματος στα 2100MHz μόνο.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μεθοδολογία για την εκτίμηση του κόστους βασίζεται σε μία «επίπεδη μορφολογία» εδάφους τέτοια που η περιοχή της κάλυψης 900MHz ή 2100MHz να μην διακόπτεται από το έδαφος, κ.α., καθώς και ότι η κυψέλη των 900MHz μπορεί να υποκατασταθεί από κυψέλη 2100 σε σχέση με το θεωρητικό «radius».

Καθένα από τα δύο σενάρια έχει επιπλέον αναπτυχθεί για να υπολογίζει κατά μέσο όρο τα χαρακτηριστικά τεσσάρων γεωγραφικών περιοχών, κυρίως της Δυτικής Ευρώπης, τις υπό Σαχάριες χώρες της Αφρικής, της Μέσης Ανατολής, της Ωκεάνιας Ανατολής και σχετίζεται με διαφορετικές προβλέψεις ζήτησης.

Η μελέτη της Ονυμ βρίσκεται σε έντονη αντίθεση με τα επιχειρήματα της ΕΕΤΤ, καθώς η απελευθέρωση των τεχνολογικών περιορισμών θα επιτρέπει εξοικονόμηση κόστους της τάξης του 30 % για τους Παρόχους Δικτύων Κινητών Επικοινωνιών. Πράγματι, σε σχέση με τη Δυτική Ευρώπη, η Ονυμ εκτιμά ότι ένας πάροχος που έχει ήδη αναπτύξει και λειτουργεί δίκτυο UMTS (δηλ. μικτή ανάπτυξη 2100MHz – 900MHz) ωφελείται από ένα σενάριο «υψηλής» ζήτησης από τη μείωση κόστους κεφαλαίου και έξοδα λειτουργίας μέχρι και 7%. Η Ονυμ το αναγνωρίζει αυτό στην έκθεση, όπου λέει ότι «τα μεγαλύτερα οφέλη από το UMTS900 προκύπτουν από την κάλυψη και όχι από θέματα που σχετίζονται με την ικανότητα». Επιπλέον, η καθαρή τρέχουσα αξία εξοικονόμησης κόστους σε ένα σενάριο «μέσης» ζήτησης κείται κάτω από 5%.

Τα ισχύοντα υψηλά επίπεδα ζήτησης για φωνή στην Ελλάδα και η γρήγορη αύξηση στη ζήτηση των δεδομένων, σημαίνει ότι η Ελλάδα βρίσκεται ήδη μεταξύ του μέσου και υψηλού επιπέδου ζήτησης. Επιπρόσθετα, τα συμπεράσματα της (θεωρητικής) έκθεσης της Ονυμ για το GSMΑ δεν αποδίδει καλά την ελληνική πραγματικότητα. Σε ορεινό έδαφος – όπως είναι η ελληνική ηπειρωτική χώρα και πολλά από τα νησιά – η θεωρητική κάλυψη μιας κυψέλης 900MHz πολύ συχνά μπορεί να μην επιτευχθεί λόγω του ότι το έδαφος μπορεί να μπλοκάρει το σήμα ή, εάν τοποθετηθεί σε μια κορυφογραμμή, το κυρτό έδαφος δημιουργεί μεγάλες «σκιές» ή έλλειψη κάλυψης.

Στην πράξη, πιθανώς είναι απαραίτητο να «φωτιστούν» οι πυκνοκατοικημένες κοιλάδες ανεξαρτήτως και μόνο κατ' εξαίρεση είναι δυνατό να φωτιστούν διάφορες κοιλάδες μέσα σε κάποια έκταση με μόνο μια κυψέλη. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε λιγότερες περιπτώσεις, ακόμα, όταν οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας μπορεί να αποκτήσουν τα οφέλη από την (δυναμική) βελτιωμένη κάλυψη των 900MHz. Ως εκ τούτου, αυτή η «θεωρητική» εξοικονόμηση μπορεί να είναι ακόμα χαμηλότερη στην περίπτωση της Ελλάδας.

Επιπλέον, η άσκηση δεν λαμβάνει υπόψη της το κόστος της ανταλλαγής εξοπλισμού GSM με αυτό του UMTS, που περιλαμβάνει αναδιοργάνωση του δικτύου, εγκατάσταση νέων μεταδοτών ραδιοσήματος και σχετικού λογισμικού, διάθεση μεταδοτών ραδιοσήματος κ.α... Λαμβάνοντας υπόψη τέτοια επιπλέον κόστη, η εξοικονόμηση που προβλέπεται από τη μελέτη της Ονυμ μπορεί εύκολα να είναι χαμηλότερη και επομένως πολύ περιορισμένη, τουλάχιστον στον ορίζοντα πέντε ετών που έχουν λάβει υπόψη τους οι συγγραφείς.

Στην ίδια μελέτη, η Ονυμ επίσης εκτιμά πιθανή αύξηση των εσόδων έμμεσα που θα προέλθουν από την εξοικονόμηση κόστους που αφορούν τις υποδομές, εάν τα χρήματα είχαν επανεπενδυθεί σε εμπορικές επιχειρήσεις με σκοπό να αυξήσει τα έσοδα των παρόχων, πρωτίστως προτείνοντας ότι αυξάνοντας την κάλυψη θα δοθεί η δυνατότητα να αποκτήσουν νέους συνδρομητές⁹.

Παρόλ' αυτά, συζητώντας τον αναδασμό στην Ελλάδα, η συζήτηση πρέπει να βασίζεται στην κάλυψη που προβλέπεται στο κείμενο της διαβούλευσης. Ενώ οι πάροχοι θα είναι

⁹Υποθέτοντας ότι ο πληθυσμός είναι κατανεμημένος ομοιόμορφα, με επαρκείς συνδρομητές σε περιοχές που δεν εξυπηρετούνται ώστε να γίνει η επέκταση της κάλυψης επικερδής.

ελεύθεροι να αυξήσουν την κάλυψη, δικαιολογημένα κανείς δεν θα περιμένει να το κάνουν, καθώς ο πληθυσμός της Ελλάδας δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένος, αλλά είναι συγκεντρωμένος κυρίως στις αστικές περιοχές. Έτσι, οι προβλέψεις στην έκθεση της Ονυμ για το GSMΑ δεν θα ταιριάζει στην αναφερόμενη στην Ελλάδα αγορά παραμένοντας χωρίς παροχή, ενώ η κάλυψη θα έχει επιτευχθεί.

Το μέρος αυτό της προσομοίωσης από την Ονυμ δεν σχετίζεται με το κόστος και ενέχει μεγαλύτερο ρίσκο, γιατί λαμβάνει υπόψη ζήτηση και προβλέψεις ARPU υπηρεσιών (φωνή, μηνύματα, δεδομένα). Είναι μόνο σε σχέση με αυτό το ότι η μελέτη της Ονυμ εκτιμά ένα μέσο όρο της καθαρής τρέχουσας αξίας για τους παρόχους της Δυτικής Ευρώπης που έχουν από το παρελθόν 2100MHz κοντά στο 40% από την ανάπτυξη UMTS 900MHz.

Τέλος, αξίζει να σημειώσουμε ότι η απαίτηση της αγοράς, όπως επίσης και η προθυμία των συνδρομητών να πληρώσουν, χωρίς να αναφέρουμε την κανονιστική παρέμβαση (για παράδειγμα οι αποφάσεις για τα τέλη τερματισμού κινητής τηλεφωνίας) αλλάζουν γρήγορα. Έτσι, η άσκηση της Ονυμ, που διενεργήθηκε κατά τη διάρκεια του 2006, τώρα είναι παρωχημένη και δεν λαμβάνει υπόψη, για παράδειγμα,

- την ανάπτυξη της πρόσβασης στο ίντερνετ μέσω κινητού τηλεφώνου, κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών, η οποία ενίσχυσε τη ζήτηση δεδομένων (και επενδύσεις στις δυνατότητες του δικτύου κινητής τηλεφωνίας) και
- τη χρηματοοικονομική κρίση που έπληξε την παγκόσμια οικονομία το 2008 και οδήγησε του καταναλωτές σε πιο προσεκτικές δαπάνες.

Προσθέτως, τονίζουμε ότι στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωση σπανίως η απελευθέρωση του φάσματος των 900MHz χρεώθηκε από τις αρμόδιες αρχές. Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες (Cullen – Δεκέμβριος 2010), σε κανένα άλλο Κράτος Μέλος, όπου αναδασμός σχετικά με το 2G έλαβε χώρα, οι άδειες των παρόχων δεν έχουν τροποποιηθεί για να λάβουν υπόψη τις πιθανές αλλαγές σε σχέση με την μετά από την απελευθέρωση του ραδιοφάσματος.

Πιο σημαντικό, η ΕΕΤΤ αυτό που έχει να διασφαλίσει είναι ότι η απελευθέρωση του φάσματος έχει γίνει « με τέτοιο τρόπο που να εξασφαλιστεί η μη στρέβλωση του ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές» (λαμβάνοντας υπόψη 8, Οδηγία 2009/114/EC). Πιθανές στρεβλώσεις θα πρέπει να αναφέρονται σε σχέση με το Άρθρο 14 της Οδηγίας 2002/20/EC (άρθρο 1.1. Οδηγία 2009/114/EC).

Επίσης, τεχνολογική ουδετερότητα θα δρούσε υπέρ περισσότερων επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες και υποδομές. Η πληρωμή των αμοιβών θα καθυστερούσε την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών προς ζημία των συνδρομητών και της εξέλιξης της αγοράς.

Για το λόγο αυτό, προτείνουμε να μην επιβληθεί τίμημα υπεραξίας και η πραγματική αξία που θα προκύπτει από τη δυνατότητα των Παρόχων Δικτύων Κινητής Τηλεφωνίας να παρέχουν επίσης 3G υπηρεσίες στη ζώνη φάσματος των 900 MHz, να αποκρυσταλλωθεί στις τιμές που οι Πάροχοι Δικτύων Κινητής Τηλεφωνίας θα καταβάλλουν για την ανανέωση των αδειών τους.

E3. Συμφωνείτε με την επιβολή περιορισμού στο μέγιστο εύρος ζώνης φάσματος ανά πάροχο στην ζώνη των 900 MHz, όπως αυτή προτείνεται από την ΕΕΤΤ; Παρακαλούμε αιτιολογείστε τις απόψεις σας.

Η επιβολή περιορισμών στο μέγιστο εύρος ζώνης φάσματος ανά πάροχο εφαρμόζεται ως μέσο πρόληψης, προκειμένου να αποτρέπεται η πρακτική συγκέντρωσης μεγάλου εύρους φάσματος από έναν πάροχο, με συνέπεια τον αποκλεισμό από την αγορά κάποιων άλλων, ζημιώνοντάς τους αλλά και όποιον νεοεισερχόμενο πάροχο πιθανώς θα ήθελε να εισέλθει μελλοντικώς στην αγορά. Η επιβολή περιορισμού στο μέγιστο εύρος ζώνης φάσματος ανά πάροχο στα 15 MHz δεν είναι ικανή να αποτρέψει την πιθανότητα κάποιος από τους υπάρχοντες παρόχους να μην αποκλειστεί από την αγορά, σε περίπτωση αποτυχίας σε πιθανό πλειστηριασμό. Ιδιαίτερα, η επιβολή περιορισμού στο μέγιστο εύρος ζώνης φάσματος ανά πάροχο στα 15 MHz ενδέχεται να προκαλέσει στρατηγικής μορφής πλειοδοσία από κάποιον υπάρχοντα πάροχο δικτύων κινητών επικοινωνιών, με απώτερο στόχο τον αποκλεισμό άλλων υπάρχοντων παρόχων δικτύων κινητών επικοινωνιών ή και νεοεισερχόμενων παρόχων.

Για τους ανωτέρω λόγους πιστεύουμε ότι θα πρέπει να υιοθετηθεί δικαίωμα ελαχίστου εύρους ζώνης φάσματος ανά πάροχο στη ζώνη των 900 MHz στα 2 X 10 MHz. Κατ' αυτό τον τρόπο, τουλάχιστον τρεις (3) πάροχοι θα αποκτήσουν δικαιώματα στη φασματική ζώνη των 900 MHz και μάλιστα εύρος φάσματος ικανό, προκειμένου να μπορούν να παράσχουν υπηρεσίες 2G και UMTS. Η τελευταία αυτή παροδοχή πραγματοποιείται στη δημόσια διαβούλευση της ΕΕΤΤ, όπου ρητώς προβλέπεται ότι ένα εύρος φάσματος 2 X 10 MHz είναι προαπαιτούμενο (αλλά και αρκετό), προκειμένου να μπορεί ένας πάροχος να παρέχει υπηρεσίες GSM και UMTS στη φασματική ζώνη των 900 MHz. Έτσι, η υιοθέτηση δικαιώματος ελαχίστου εύρους ζώνης φάσματος ανά πάροχο στη ζώνη των 900 MHz στα 2 X 10 MHz θα οδηγήσει τόσο στην απονομή της εν λόγω ζώνης φάσματος ραδιοσυχνοτήτων στα 900 MHz κατά αποτελεσματικό και δίκαιο τρόπο όσο και στην αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, οι οποίες θα μπορούσαν να προκύψουν είτε από τον αποκλεισμό κάποιου παρόχου από το εν λόγω φάσμα είτε από τον αποκλεισμό σε αυτόν της δυνατότητας να εκμεταλλευθεί το σύνολο των δυνατοτήτων που παρέχονται στην εν λόγω, απελευθερομένη πλέον τεχνολογικά, φασματική ζώνη.

Περαιτέρω, εφόσον από το 2001 έχει εφαρμοστεί στους παρόχους δικτύων κινητών επικοινωνιών στην Ελλάδα συνολικό όριο μεγίστου εύρους ζώνης GSM στις φασματικές ζώνες 900 MHz και 1800 MHz στα 2 X 30 MHz¹⁰, η εφαρμογή του ανωτέρω ορίου θα έχει μικρή πρακτική αξία. Λαμβάνοντας υπόψη ότι όλοι οι πάροχοι δικτύων κινητών επικοινωνιών στην Ελλάδα, πλην της WIND Ελλάς, έχουν ήδη καλύψει το ανωτέρω όριο των 2 X 30 MHz, η προσθήκη και νέου ορίου θα μπορούσε μόνο να έχει ως στόχο τη μη συγκέντρωση από κάποιον πάροχο δικτύου κινητών επικοινωνιών μεγάλου εύρους φάσματος, αποκλείοντας του υπολοίπους, στόχος για τον οποίο, εξάλλου, είχε τεθεί το 2001 το όριο των 2 X 30 MHz. Αυτός ο στόχος, όπως αναλύουμε ανωτέρω, θα

¹⁰ Cullen "Spectrum cap benchmark" Δυτική Ευρώπη, Δεκέμβριος 2010.

εξυπηρετούνταν πλέον καλύτερα με το προτεινόμενο από εμάς δικαίωμα ελαχίστου εύρους ζώνης φάσματος ανά πάροχο στη ζώνη των 900 MHz στα 2 X 10 MHz. Μόνο η WIND Ελλάς θα μπορούσε να διεκδικήσει ακόμη 2 X 5 MHz, προκειμένου να φτάσει το ανωτέρω όριο (2 X 30 MHz), το οποίο τμήμα, όπως φαίνεται, θα προέλθει από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Στο βαθμό, πάντως, που και οι τρεις υπάρχοντες πάροχοι δικτύων κινητών επικοινωνιών δεν θα έχουν το δικαίωμα να διεκδικήσουν μεγαλύτερο εύρος φάσματος στη ζώνη των 900 MHz από αυτό που αυτή τη στιγμή έχει διατεθεί σε έκαστο εξ' αυτών, ένας περιορισμός στο μέγιστο εύρος ζώνης φάσματος ανά πάροχο φαίνεται πως θα είχε μικρή πρακτική αξία, ενώ τίθεται εν αμφιβολία κατά πόσον θα μπορούσε να αποτρέψει στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό ή διακριτική μεταχείριση κάποιου παρόχου, όπως αναπτύσσουμε ανωτέρω. Αντίθετα η πρότασή μας περί υιοθέτησης ενός δικαιώματος ελαχίστου ορίου εύρους φάσματος στα 2 X 10 MHz ανά πάροχο, θα έφερε κατά εύλογο, δίκαιο και αποτελεσματικό τρόπο, τα αποτελέσματα που σύμφωνα με το κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης επιθυμεί να επιτύχει η EETT.

E4. Συμφωνείτε με τον τρόπο υπολογισμού που προτείνει η EETT αναφορικά με το τίμημα υπεραξίας για την απελευθέρωση της χρήσης των δικαιωμάτων χρήσης φάσματος GSM 900 και GSM 1800 που λήγουν μετά το 2012;

Διαφωνούμε με την υιοθέτηση τιμήματος υπεραξίας για την απελευθέρωση της χρήσης δικαιωμάτων χρήσης φάσματος GSM 900 MHz και GSM 1800 MHz που λήγουν μετά το 2012.

Το τίμημα υπεραξίας θα έπρεπε να τεθεί σε τέτοιο ύψος που να ισούται με τα κόστη ευκαιριών χρήσεως υπηρεσιών 3G στις φασματικές ζώνες 900 MHz και 1800 MHz. Τα κόστη ευκαιριών ισούνται με τη διαφορά ανάμεσα στα πλεονεκτήματα της τεχνολογικής ουδετερότητας στις φασματικές ζώνες των 900 MHz και 1800 MHz (π.χ. επιχειρηματικές ευκαιρίες που γεννώνται λόγω νέων τεχνολογιών και περιορισμός κόστους κατά την παροχή υπηρεσιών 3G με την κάλυψη που παρέχεται στις φασματικές ζώνες 900 MHz και 1800 MHz) και το επαυξητικό κόστος μετακίνησης των δραστηριοτήτων κινητής τηλεφωνίας από τη φασματική ζώνη των 2,1 MHz στις ζώνες των 900 MHz και 1800 MHz.

Κατά την εξέταση των πλεονεκτημάτων του τεχνολογικώς ουδέτερου φάσματος θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το γεγονός της σημαντικής οικονομικής κρίσεως που αντιμετωπίζει σήμερα η Ελλάδα. Εν όψει αυτού του γεγονότος, είναι πιθανό, η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών να μην φέρει τα επιτυχή αποτελέσματα που αναμένει η EETT. Κατά τη γνώμη μας θα περάσει πολύς καιρός, μέχρι να μπορέσουν οι πάροχοι δικτύων κινητών επικοινωνιών να αποκομίσουν τους καρπούς και τα οφέλη της θέσεως σε λειτουργία νέων τεχνολογιών στις, τεχνολογικώς ουδέτερες, φασματικές ζώνες των 900 MHz και των 1800 MHz.

Επιπλέον, κατά την ανωτέρω εξέταση του κόστους μετακίνησης δραστηριοτήτων θα πρέπει να εξετασθεί προσεκτικά πόσοι ραδιοσταθμοί θα πρέπει να ρυθμιστούν, προκειμένου να λειτουργούν σε διαφορετική φασματική ζώνη και πόσοι σταθμοί θα

πρέπει να εγκατασταθούν σε διαφορετικές τοποθεσίες. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, θα πρέπει να εξετασθεί και το μεγάλο κόστος αδειοδότησης των σταθμών βάσης σε νέες τοποθεσίες, λόγω των υψηλών χρόνων αδειοδότησης που απαιτούνται (άνω των 2 ετών), προκειμένου να ολοκληρωθεί η αδειοδότηση ενός ραδιοσταθμού βάσης.

Σε κάθε περίπτωση το τέλος που προτείνεται να καταβληθεί για την απελευθέρωση της χρήσης ενός τμήματος 2x5 MHz στην ζώνη 1800 MHz θα πρέπει να ισούται με τη διαφορά της μέσης τιμής κτήσης ενός τμήματος 2x5 MHz, διαιρούμενης με τον συντελεστή (1,3) και της τιμής αγοράς (όχι “εκκίνησης”) για ένα τμήμα 2x5 MHz στην δημοπρασία του 2001, λαμβάνοντας υπόψη την υπολειπόμενη διάρκεια ισχύος του δικαιώματος, μείον τις αναλογούσες απομειώσεις και αποσβέσεις.

Η ΕΕΤΤ δεν παρέχει εξηγήσεις ως προς τις οικονομικές και τεχνικές βάσεις που δικαιολογούν την υιοθέτηση του συντελεστή (1,3) που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό του τμήματος υπεραξίας για τη φασματική ζώνη των 1800 MHz. Ελπίζουμε πως η ΕΕΤΤ θα δημοσιοποιήσει τη μεθοδολογία της, προκειμένου να μπορέσουμε να ελέγξουμε την αποτελεσματικότητά του και να υποβληθούν οι ανωτέρω βάσεις σε δημόσια διαβούλευση.

E5. Ποιά από τις εναλλακτικές που προτείνει η ΕΕΤΤ για την διαδικασία χορήγησης των δικαιωμάτων χρήσης φάσματος στη ζώνη των 900 MHz που λήγουν το 2012 θεωρείτε καταλληλότερη;

Η πρότασή μας είναι να ανανεωθούν οι άδειες και να μην ακολουθηθεί διαδικασία πλειστηριασμού. Όπως παρατίθεται ανωτέρω, λόγω πρακτικών δυσχερειών, δεν υφίσταται ικανό πεδίο υιοθέτησης εναλλακτικών διαδικασιών.

E6. Ποιές προϋποθέσεις οικονομικής ικανότητας θα έπρεπε να συμπεριληφθούν ως κριτήρια προ-επιλογής;

Θα πρέπει να τεθούν τέτοιες προϋποθέσεις οικονομικής ικανότητας που να παράσχουν εχέγγυα ότι οι υποψήφιοι να αποκτήσουν άδειες χρήσης φάσματος ραδιοσυχνοτήτων έχουν την οικονομική ευχαίρεια και ικανότητα να λειτουργήσουν μία επιχείρηση που θα απαιτεί διαρκείς κεφαλαιακές ροές, όπως αυτή της παροχής υπηρεσιών κινητών επικοινωνιών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι σε αυτό το στάδιο δεν υφίσταται συναλλαγή επί φάσματος, η ανάθεση αδειών φάσματος σε επενδυτές που ενδέχεται να αποδειχθούν αναξιόπιστοι και μη ικανοί να λειτουργήσουν την επιχείρηση με ικανοποιητικά οικονομικά στάνταρ, θα μπορούσαν να υποβαθμίσουν τη χρήση του φάσματος και να επηρεάσουν αρνητικά τα κοινωνικά οφέλη που θα προέρχονταν από την ικανοποιητική χρήση του φάσματος.

Για τους ανωτέρω λόγους προτείνουμε να επιβληθούν προϋποθέσεις οικονομικής ικανότητας που να συμπίπτουν με αυτές που έχουν ήδη επιβληθεί σε όλους τους νυν παρόχους δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών κινητής τηλεφωνίας σε προγενέστερες

αναθέσεις δικαιωμάτων χρήσης φάσματος. Σε κάθε περίπτωση αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν τις απαραίτητες οικονομικές δυνατότητες, προκειμένου: α) ο υποψήφιος να μπορεί να εγκαταστήσει και να λειτουργήσει ένα δίκτυο ικανοποιητικού επιπέδου λειτουργίας, λαμβάνοντας υπόψη τις νέες τεχνολογίες, β) να μπορεί να προσλάβει ο υποψήφιος το απαραίτητο προσωπικό και τους έμπειρους εκείνους επιστήμονες που θα λειτουργήσουν την εταιρεία, το ανωτέρω δίκτυο κ.ο.κ., γ) να μπορεί ο υποψήφιος να προωθεί τις υπηρεσίες κινητών επικοινωνιών, ιδιαίτερα να δημιουργήσει το κατάλληλο δίκτυο μεταπωλητών ανά την Ελλάδα, ικανό να εξυπηρετήσει τους πελάτες ως σημεία πωλήσεων αλλά και σημεία παρουσίας και επικοινωνίας, όπως για παράδειγμα ένα δίκτυο καταστημάτων υπό το σύστημα δικαιόχρησης (franchise) κ.λ.π..

Επιπλέον, προτείνουμε ότι οι υποψήφιοι και συμμετέχοντες στην όποια διαδικασία ανάθεσης δικαιωμάτων χρήσης φάσματος ραδιοσυχνοτήτων θα πρέπει να αναπτύξουν και παρουσιάσουν ένα επιχειρησιακό πλάνο, προκειμένου να υποστηρίξουν προσηκόντως ότι πληρούν τις ανωτέρω οικονομικές προϋποθέσεις.

E7. Ποιές προϋποθέσεις τεχνικής ικανότητας θα έπρεπε να συμπεριληφθούν ως κριτήρια προ-επιλογής;

Ως κριτήρια προεπιλογής θα πρέπει να τεθούν τουλάχιστον οι προϋποθέσεις τεχνικής ικανότητας που έχουν ήδη επιβληθεί σε όλους τους υπάρχοντες παρόχους δικτύων κινητών επικοινωνιών. Αυτά θα πρέπει να περιλαμβάνουν συστήματα, υποδομές και έμπειρο προσωπικό που θα υποστηρίξουν και καλύπτουν τη συνολική Ελληνική επικράτεια, θα εγγυώνται διακρή λειτουργία του τηλεπικοινωνιακού δικτύου και των υπηρεσιών κινητών επικοινωνιών, ακεραιότητα δικτύου, διαθεσιμότητα και ασφάλεια δικτύου. Παράλληλα, θα πρέπει να τεθούν ως προαπαιτούμενα η εμπειρία στον τομέα των κινητών επικοινωνιών αλλά και η επιτυχής παρουσία στην αγορά κινητών επικοινωνιών, προκειμένου να αποτραπούν μελλοντικοί κίνδυνοι στην βιομηχανία των κινητών ηλεκτρονικών επικοινωνιών που θα έθιγαν πρωτίστως τους Έλληνες καταναλωτές. Ιδιαίτερα, θα πρέπει να απαιτηθεί εμπειρία σχετικά με τις ιδιαιτερότητες της Ελληνικής επικράτειας, π.χ. βουνά, πολλά νησιά κ.ο.κ.. Σε αυτά τα πλαίσια η ανωτέρω αναφερόμενη παρουσία στην αγορά θα πρέπει να εξετασθεί με βάση την τεχνική λειτουργία και εμπειρία, δηλαδή κατά πόσον ο υποψήφιος να αποκτήσει δικαιώματα χρήσης έχει αναπτύξει δίκτυο, στην Ελλάδα ή το εξωτερικό, καθώς επίσης και κατά πόσο έχει σχετική εμπειρία, εάν οι υπηρεσίες που παρέχονταν από το εν λόγω δίκτυό του ήτο ικανοποιητικές και αποτελεσματικές κ.ο.κ.. Επιπροσθέτως, τα τεχνικά κριτήρια θα πρέπει να περιλαμβάνουν το εάν ο υποψήφιος είναι πάροχος δημόσιου δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών κινητής τηλεφωνίας για τουλάχιστον 15 έτη σε χώρα με αντίστοιχη μορφολογία εδάφους με αυτή της Ελλάδος.

Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να τεθεί ως προϋπόθεση η παρουσίαση στρατηγικού σχεδιασμού και πλάνου για την εκμετάλλευση του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων που θα απονεμηθεί, προκειμένου να μπορεί κάθε υποψήφιος να συμμετάσχει στη διαδικασία ανάθεσης δικαιωμάτων χρήσης φάσματος.

E8. Πρέπει οι πληρωμές σε επόμενα έτη να αποτελέσουν επιλογή για την πληρωμή του τιμήματος του δικαιώματος χρήσης ραδιοσυχνοτήτων; Εάν ναι, ποιο πρέπει να είναι το χρονικό διάστημα εντός του οποίου θα πραγματοποιηθούν οι πληρωμές;

Λαμβάνοντας υπόψη τη δύσκολη οικονομική συγκυρία αλλά και τις αρνητικές οικονομικές συνθήκες της Ελληνικής μακροοικονομίας, προτείνουμε το τίμημα ανάθεσης δικαιωμάτων χρήσης του φάσματος να καταβληθεί σε ετήσιες δόσεις. Ιδιαίτερα, η πρότασή μας είναι να ανανεωθούν όλες οι άδειες για είκοσι (20) χρόνια. Σε αυτή την περίπτωση, το συνολικό τίμημα για τα δικαιώματα χρήσης του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων θα πρέπει να διαιρεθεί δια του είκοσι (20) και ο αδειούχος θα πρέπει να καταβάλλει ετησίως ποσό που να αντιστοιχεί σε ποσοστό πέντε τοις εκατό (5%) του εν λόγω συνολικού τιμήματος αδείας.

Όπως επικουρικώς και εφόσον η ανωτέρω πρότασή μας δεν γίνει αποδεκτή, θα προτείνουμε να καταβληθεί αρχικώς μία προκαταβολή που να αντιστοιχεί σε μικρό μέρος του τιμήματος της αδείας (που σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να ξεπερνά το είκοσι τοις εκατό – 20% – του συνολικού τιμήματος της αδείας, λαμβάνοντας πρόνοια για τις απαραίτητες παραιτέρω επενδύσεις εντός του 2011), ενώ το υπολειπόμενο τίμημα (80%) θα πρέπει να διαιρεθεί με τα χρόνια που θα διαρκέσουν οι νέες άδειες. Και πάλι, σύμφωνα με την ανωτέρω πρότασή μας, η διάρκεια των νέων αδειών δεν θα πρέπει να είναι μικρότερη των 20 ετών, επομένως κάθε χρόνο θα πρέπει να καταβάλλεται ένα ποσό που να ισούται με ποσοστό τέσσερα τοις εκατό (4%) του συνολικού τιμήματος για την άδεια που απονεμήθηκε.

Όλες οι ανωτέρω δόσεις θα πρέπει να είναι άτοκες.

E9. Ποιά θεωρείτε ότι πρέπει να είναι η τιμή εκκίνησης για κάθε τμήμα φάσματος εύρους ζώνης 2×5 MHz στην δημοπρασία;

Η EETT προτείνει να οριστεί η τιμή εκκίνησης με βάση τα αποτελέσματα της συγκριτικής έρευνας που διενεργήθηκε από την DotEcon για λογαριασμό της ComReg, της ρυθμιστικής Αρχής της Ιρλανδίας. Η ως άνω έρευνα περιλαμβάνει τη συλλογή διεθνών στοιχείων αναφορικά με τις ελάχιστες τιμές καθώς και τις τιμές έναντι των οποίων απονεμήθηκαν τελικά οι άδειες παραχώρησης χρήσης φάσματος και μετά προέβη στην προσαρμογή των ως άνω τιμών, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της Ιρλανδίας.

Παρόλο που η ως άνω προσέγγιση είναι ευμετάβολη, προκειμένου να εξαχθούν αξιόπιστα αποτελέσματα και ενδείξεις, ώστε οι ως άνω τιμές εκκίνησης να είναι κατάλληλες και για άλλες χώρες, η ως άνω έρευνα μπορεί να χρησιμοποιηθεί, εφόσον προηγουμένως αφαιρεθούν από αυτή παραδείγματα χωρών και αγορών που παρουσιάζουν ανομοιογένειες.

Παρόλο που τέτοιου είδους συγκριτικές έρευνες παρουσιάζουν κάποια πλεονεκτήματα (λ.χ. συχνά δύνανται να διεξάγονται επί τη βάση δημοσιευμένων στοιχείων, δύνανται να είναι διαφανείς, δύνανται να διενεργούνται επί τη βάση διαφορετικών σεναρίων, δύνανται να βοηθούν στην εύρεση ενός ενδεικτικού μέτρου για τον προσδιορισμό της ελάχιστης τιμής εκκίνησης, όπως ενσωματώνεται στην μέση οικονομική αξία της χρήσης του φάσματος), έχει αποδειχτεί ότι ενέχουν και αρκετά μειονεκτήματα, όπως:

- Τα αποτελέσματα των ως άνω ερευνών θα πρέπει να ερμηνεύονται με τέτοιο τρόπο, ούτως ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι όποιες ανομοιογένειες και ιδιαιτερότητες.
- Η προσαρμογή ανομοιογενών δειγμάτων απαιτεί τη χρήση βάσεων δεδομένων, οι οποίες συχνά δεν περιέχουν το σύνολο των απαραίτητων πληροφοριών, προκειμένου για την ικανοποιητική διόρθωση των ως άνω ανομοιογενών δειγμάτων.

Θεωρούμε ότι τα μειονεκτήματα της χρήσης συγκριτικών ερευνών για τον προσδιορισμό της ελάχιστης τιμής εκκίνησης υπέρκεινται των αντίστοιχων πλεονεκτημάτων και για το λόγο αυτό, δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν από την EETT προκειμένου για τον ορισμό της τιμής εκκίνησης.

Αντίθετα θεωρούμε ότι η EETT θα πρέπει να δημιουργήσει το δικό της κοστολογικό μοντέλο, προκειμένου να υπολογιστεί και να συγκριθεί το κόστος και τα έσοδα που ένας αποτελεσματικός Πάροχος Δικτύων Κινητών Επικοινωνιών θα πρέπει αντίστοιχα να λάβει και εισπράξει με την απονομή της άδειας. Τα μοντέλα επαυξητικού κόστους αποτελούν μία ορθή βάση για τη δημιουργία ενός κοστολογικού μοντέλου, προκειμένου για τον υπολογισμό της αξίας των αδειών καθώς και της τιμής εκκίνησης πάνω σε μία πιο αυστηρή και με μικρότερα περιθώρια διακριτικής ευχέρειας βάση.

Προτείνουμε, επίσης, ότι από τη στιγμή που το ως άνω μοντέλο θα δημιουργηθεί και θα δημοσιευτεί, η EETT θα πρέπει να θέσει τόσο αυτό όσο και τα εξαγόμενα αποτελέσματά του σε διαβούλευση.

Η χρήση από την EETT των αποτελεσμάτων της συγκριτικής έρευνας της DotEcon συνιστά ένα απτό παράδειγμα των κινδύνων που ενέχονται από τη χρήση αποτελεσμάτων ερευνών τα οποία δεν έχουν λάβει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής αγοράς. Ειδικότερα, στη συγκριτική έρευνα της DotEcon, οι πλειστηριασμοί συγκρίνονται επί τη βάση εντός μεσοσταθμικού μοντέλου, δυνάμει του οποίου λαμβάνονται υπόψη οι μέσες τιμές που έχουν επιτευχθεί σε συγκρίσιμους πλειστηριασμούς.

Οι εκτιμήσεις που έχουν γίνει από την EETT εμφανίζουν τα ακόλουθα προβλήματα:

- Η τιμή εκκίνησης έχει προκύψει από τη μέση τιμή των αδειών και όχι από τη μέση τιμή εκκίνησης των δειγμάτων. Το υψηλό τίμημα προωθείται από την EETT, προκειμένου για την αποφυγή αθέμιτων προσφορών. Εντούτοις, μία τόσο

υψηλή τιμή εκκίνησης θα έχει τελικώς ως αποτέλεσμα τη μη προώθηση του ανταγωνισμού και την αποθάρρυνση με τον τρόπο αυτό από τη συμμετοχή στη διαδικασία του πλειστηριασμού νεοεισερχόμενων παρόχων.

- Η διακύμανση στις τιμές των αδειών προκύπτει, μεταξύ άλλων, από το γεγονός ότι έχουν ληφθεί υπόψη οι τιμές αδειών που διατέθηκαν σε χώρες με παρόμοιο Α.Ε.Π. με την Ιρλανδία. Ωστόσο, το ΑΕΠ της Ιρλανδίας είναι κατά 25 % μεγαλύτερο από το ΑΕΠ της Ελλάδας. Συνεπώς, είναι εξαιρετικά πιθανό το δείγμα που περιλαμβάνει τις άδειες που διατέθηκαν σε χώρες παρόμοιες με την Ιρλανδία να είναι κατά πολύ διαφορετικό από ένα δείγμα που θα περιελάμβανε άδειες που διατέθηκαν σε χώρες παρόμοιες με την Ελλάδα. Κατ' επέκταση, η χρήση των αποτελεσμάτων της ως άνω συγκριτικής έρευνας, στην οποία έχει προβεί η ΕΕΤΤ, είναι εξαιρετικά πιθανό να οδηγήσει σε μη αξιόπιστα συμπεράσματα.
- Η διακύμανση στις τιμές των αδειών προκύπτει από ένα δείγμα που αποτελείται από άδειες που απονεμήθηκαν πριν από την οικονομική κρίση. Αρκετές από τις ως άνω άδειες είχαν πιθανόν διατεθεί και πριν από την έκρηξη της φούσκας των dot.com εταιρειών. Κατ' επέκταση, οι τιμές αδειών που έχουν υπολογιστεί για την Ελλάδα, δεν είναι αντικειμενικές.

Σε κάθε περίπτωση θεωρούμε ότι η ΕΕΤΤ θα πρέπει να θέσει σε δημόσια διαβούλευση ένα πιο αντικειμενικό για τα δεδομένα της ελληνικής αγοράς κοστολογικό μοντέλο, προκειμένου για τη διαμόρφωση της τιμής εκκίνησης. Η εν λόγω μεθοδολογία θα πρέπει να είναι σε θέση να λαμβάνει υπόψη της τις ιδιαιτερότητες του ελληνικής αγοράς.

Η νέα μεθοδολογία θα πρέπει να υπολογίσει την αξία της τιμής εκκίνησης σε συνάρτηση με τις υπό διαμόρφωση συνθήκες και όχι με συνθήκες που υπήρχαν στο παρελθόν.

Ως μία προκαταρκτική και ενδεικτική ανάλυση, βασισμένη, ωστόσο, σε παρελθούσες συνθήκες, η ΕΕΤΤ θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ως αφετηρία τον εμπειρικό κανόνα που παρέχει και η DotEcon στην έκθεσή της. Σύμφωνα με την DotEcon, ένας συντηρητικός υπολογισμός του κόστους χρήσης του φάσματος στη μέση τιμή των αδειών είναι περίπου στο 50 %.

Κατ' επέκταση, δυνάμει του εύρους της μέσης τιμής των αδειών που έχει υπολογιστεί από την ΕΕΤΤ στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης (€61.7εκ.-€90.4εκ.), η εφαρμογή του ως άνω ποσοστού οδηγεί σε τιμή εκκίνησης της τάξης των €30.4 εκατομμυρίων – €45.2 εκατομμυρίων για φάσμα εύρους ζώνης 2×5MHz στην ζώνη των 900 MHz.

Ε10. Ποιά είναι η κατάλληλη χρονική διάρκεια για την χορήγηση των δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνότητων;

Λαμβάνοντας υπόψη ότι όλοι οι υφιστάμενοι πάροχοι δικτύων κινητών επικοινωνιών έχουν επιτυχή παρουσία στην Ελληνική αγορά, παρέχοντας υπηρεσίες 2G και 3G, φωνής

και δεδομένων και ότι η Ελληνική αγορά έχει αναπτυχθεί σημαντικά με διείσδυση καρτών SIM κατά ποσοστό 150% για το 2010, προτείνουμε να τεθεί μεγάλη διάρκεια των αδειών που σε καμία περίπτωση δεν θα είναι μικρότερη των είκοσι (20) ετών.

Η εν λόγω μεγάλη διάρκεια θα δώσει στους Ελληνικούς παρόχους δικτύων κινητών επικοινωνιών περισσότερη σιγουριά, επιχειρησιακή σταθερότητα και συνέχεια, τα οποία αποτελούν βασικές προϋποθέσεις, προκειμένου οι ανωτέρω πάροχοι δικτύων κινητών επικοινωνιών να έχουν κίνητρα να προβούν σε σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές, νέες τεχνολογίες και υπηρεσίες, όλα αναγκαία για τη σωστή και ικανοποιητική εκμετάλλευση του απελευθερωμένου τεχνολογικά φάσματος ραδιοσυχνοτήτων στα 900 MHz.

Ε11. Ποιές απαιτήσεις ανάπτυξης δικτύου πρέπει να προσδιοριστούν σε σχέση με τη χρονική στιγμή παροχής των υπηρεσιών, τη γεωγραφική και την πληθυσμιακή κάλυψη;

Στην περίπτωση που η πολιτεία αποφασίσει την ανανέωση των δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων σχετικά με τις υπηρεσίες 2G και 3G στη φασματική ζώνη των 900 MHz, προτείνουμε να διατηρηθούν οι ίδιες υποχρεώσεις κάλυψης και ανάπτυξης δικτύου που ισχύουν με βάση της ισχύουσες σήμερα άδειες, εκτός και εάν υφίστανται ειδικές τεχνικές και οικονομικές παράμετροι που το κράτος κρίνει σκόπιμο να θέσει στα πλαίσια της διαβούλευσης και οι οποίες να επιβάλλουν τέτοιες αλλαγές.

Περαιτέρω, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι ανάλογα με τη διαδικασία που θα υιοθετηθεί για την απονομή δικαιωμάτων χρήσης του φάσματος ραδιοσυχνοτήτων αλλά και τα αποτελέσματά της, ενδέχεται να πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι ακόλουθες παράμετροι, πριν οριστούν υποχρεώσεις κάλυψης και ανάπτυξης δικτύου:

Για παράδειγμα, όσον αφορά στα δίκτυα και υπηρεσίες 3G, ανάλογα με τα διαφορετικά σενάρια, θα πρέπει να επιλεγούν και οι αντίστοιχες υποχρεώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες εκάστου σεναρίου:

1. Εάν ο πάροχος διατηρήσει τα δικαιώματα χρήσης ραδιοσυχνοτήτων που έχει σήμερα στη φασματική ζώνη των 900 MHz, τότε θα πρέπει να τεθούν όρια που να λαμβάνουν υπόψη τα απαιτούμενα κόστη και εργασίες για τη μεταφορά του συνόλου της κίνησης 2G για να αδειάσει τμήμα 2 X 5 MHz για πλήρη χρήση αυτού σε υπηρεσίες UMTS.
2. Εάν ο πάροχος χάσει μέρος των δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων που κατέχει σήμερα στη φασματική ζώνη των 900 MHz και συγκεκριμένα εάν η WIND Ελλάς χάσει για παράδειγμα μέρος 2 X 5 MHz, τότε δεν θα πρέπει να της επιβληθούν υποχρεώσεις κάλυψης για υπηρεσίες 3G, καθώς θα είναι αδύνατο να υποστηριχθεί σε τμήμα 2 X 5 MHz της ζώνης φάσματος ραδιοσυχνοτήτων 900 MHz η παροχή τόσο υπηρεσιών 2G όσο και υπηρεσιών UMTS. Αυτό, εξάλλου, αποδέχεται και η ΕΕΤΤ στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης, όπου αναφέρεται ρητώς ότι για να μπορεί ένας πάροχος να παράσχει υπηρεσίες 2G και UMTS στη φασματική ζώνη των 900 MHz χρειάζεται τουλάχιστον εύρος φάσματος 2 X 10 MHz.

3. Εάν ο πάροχος λάβει άνω των 10 MHz στη φασματική ζώνη των 900 MHz, τότε ίσως και να δικαιολογούνται αυστηρότερες προϋποθέσεις κάλυψης και ανάπτυξης δικτύου, καθώς ο εν λόγω πάροχος θα διαθέτει τόσο τις υποδομές όσο και το ανάλογο εύρος φάσματος, προκειμένου να ξεκινήσει άμεσα την ανάπτυξη δικτύου 3G στους υπάρχοντες σταθμούς βάσης και στην απελευθερωμένη πλέον τεχνολογικά φασματική ζώνη των 900 MHz που με βάση τα κριτήρια της ΕΕΤΤ στη δημόσια διαβούλευσή της παρέχει καλύτερη κάλυψη με μειωμένα κόστη.

Αντίστοιχα, όσον αφορά στα δίκτυα και υπηρεσίες 2G, ανάλογα με τα διαφορετικά σενάρια, θα πρέπει να επιλεγούν και οι αντίστοιχες υποχρεώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες εκάστου σεναρίου:

4. Στην περίπτωση που ο πάροχο δικτύου διατηρήσει το εύρος φάσματος που κατέχει μέχρι σήμερα, οι υποχρεώσεις που ισχύουν και σήμερα θα πρέπει να διατηρηθούν, ενώ η προσπάθεια να καθαρισθεί τμήμα 2 X 5 MHz, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για παροχή υπηρεσιών 3G, θα πρέπει να επιτευχθεί, χωρίς υποβάθμιση της κάλυψης και της ποιότητας που ισχύουν σήμερα για τις υπηρεσίες 2G.
5. Εάν ο πάροχος χάσει μέρος του φάσματος που κατέχει σήμερα στη φασματική ζώνη των 900 MHz, εξαρτάται από τις δυνατότητες και το εύρος φάσματος που θα χαθεί, προκειμένου να διευκρινισθούν οι υποχρεώσεις κάλυψης που πρέπει να του τεθούν. Για παράδειγμα, όπως αναπτύσσουμε στο κυρίως κείμενο της απαντήσεώς μας, η WIND Ελλάς, εάν χάσει για παράδειγμα ένα τμήμα εύρους 2 X 5 MHz στη φασματική ζώνη των 900 MHz, θα χρειαστεί σημαντικό χρόνο, προκειμένου να μεταφέρει την υφιστάμενη σήμερα κίνηση από τη φασματική ζώνη των 900 MHz σε αυτή των 1800 MHz, λαμβάνοντας υπόψη τις σημαντικές επενδύσεις και κυρίως τις καθυστερήσεις στην αδειοδότηση νέων σταθμών βάσης (άνω των 2 ετών) αλλά και την πιθανή ανάγκη επανααδειοδότησης των υφιστάμενων σταθμών, προκειμένου αυτοί να κάνουν χρήση συχνοτήτων στη φασματική ζώνη των 1800 MHz.
6. Εάν ο πάροχος αποκτήσει περισσότερο εύρος φάσματος από αυτό που ήδη έχει στη φασματική ζώνη των 900 MHz, τότε θα πρέπει να εφαρμοστούν οι ήδη υφιστάμενες υποχρεώσεις κάλυψης και ανάπτυξης δικτύου.

Ε12. Θεωρείτε πως οι υφιστάμενες ελάχιστες απαιτήσεις υπηρεσιών και ποιότητας είναι ικανοποιητικές ή πρέπει να ληφθούν συμπληρωματικά / εναλλακτικά μέτρα; Προτείνετε τι θεωρείτε καταλληλότερο.

Δεν χρειάζεται να ληφθούν συμπληρωματικά – εναλλακτικά μέτρα. Οι υφιστάμενες ελάχιστες απαιτήσεις υπηρεσιών και ποιότητας είναι ικανοποιητικές, λαμβάνοντας υπόψη τα συνεχή προβλήματα και τις καθυστερήσεις στην αδειοδότηση και εγκατάσταση σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας. Ως εκ τούτου, η επιβολή πρόσθετων ή / και αυστηρότερων κανόνων ή μέτρων θα επέτειναν τα προβλήματα και τις ανωτέρω περιγραφόμενες προσπάθειες των εταιρειών κινητών επικοινωνιών να επιβιώσουν σε ένα εχθρικό περιβάλλον αγοράς και επενδύσεων.

E13. Με στόχο την προώθηση της κοινής χρήσης τοποθεσιών ώστε να ελαχιστοποιηθεί η ανάγκη εγκατάστασης νέων ιστών ραδιοπομπών, θεωρείτε ότι πρέπει στους όρους των δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων να υπάρχει η υποχρέωση παροχής συνεγκατάστασης;

Θεωρούμε ότι στους όρους δικαιωμάτων χρήσης ραδιοσυχνοτήτων θα πρέπει να υπάρχει υποχρέωση παροχής συνεγκατάστασης για τους παρόχους κινητών επικοινωνιών που επιθυμούν να εγκαταστήσουν εξοπλισμό σε τοποθεσίες που κατέχονται από άλλους παρόχους δημοσίων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Σε κάθε περίπτωση οι υποχρεώσεις συνεγκατάστασης θα πρέπει να σχεδιαστούν και υλοποιηθούν λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνικές και πρακτικές παραμέτρους αυτής.

Εξάλλου, η συνεγκατάσταση θα επέτρεπε τη μείωση των εξόδων από τη μετακίνηση ροής κίνησης, στις περιπτώσεις που κάποιος πάροχος δικτύου κινητών επικοινωνιών χάσει φάσμα κατά την ανάθεση αδειών στη φασματική ζώνη των 900 MHz. Στις περιπτώσεις αυτές, όπως αναφέρουμε και στο κυρίως κείμενο της απαντήσεώς μας, για παράδειγμα η WIND Ελλάς θα πρέπει να μετακινήσει μέρος της ροής κίνησης που σήμερα υποστηρίζεται από το εύρος φάσματος 2 X 10 MHz στη φασματική ζώνη των 900 MHz που κατέχει στη φασματική ζώνη των 1800 MHz, οπότε ενδέχεται να χρειαστεί να τοποθετηθούν πρόσθετοι σταθμοί βάσης, σε περισσότερα σημεία, προκειμένου να επιτευχθεί η κάλυψη του πληθυσμού και να διατηρηθούν τα επίπεδα κάλυψης και ποιότητας που υφίστανται σήμερα., διαδικασία που σε κάθε περίπτωση, όπως αναφέρουμε εκτενώς ανωτέρω και στο κυρίως κείμενο των απαντήσεών μας, θα απαιτήσει μεγάλο χρονικό διάστημα, ανασχόληση και αυξημένα κόστη.

Μαρούσι, 14 Νοεμβρίου 2011
Για τη WIND Ελλάς Τηλεπικοινωνίες ΑΕΒΕ

Μιχάλης Καρακώστας
Νομικός Σύμβουλος

Answers:

1. Do you agree with the proposed procedure regarding the licensing of the spectrum rights in the 900MHz band that expire in 2012?

NTPC proposes to allocate the 900MHz licenses currently assigned to Wind Hellas and Vodafone, and expiring in 2012, through a sequential auction. According to this process, auctions would be run in 2011, in order to allocate Wind Hellas and Vodafone 900MHz spectrum licenses, and in 2015 in order to allocate Cosmote and Vodafone 900MHz spectrum licenses.

We do not agree with the process proposed by NTPC.

As a first comment, we notice that NTPC is the only authority which is planning to adopt an auction to renew GSM licenses that were originally awarded through an auction. We provide below a snapshot of the international experience on the use of auction mechanisms for GSM first assignment and subsequent renewals.

Table 1 - GSM licenses: first assignment and renewal in European countries (Greece excluded)

	Number of countries	Procedures	
		Auction(*)	Other(**)
First GSM assignment	16	3	13
Completed GSM renewal	7	0	7
Planned GSM renewal	3	2	1

Source: Wind Hellas elaboration on Cullen Data.

(*) Including auctions and hybrid procedures (i.e. beauty context and auction procedures)

(**) Including procedures other than Auctions (i.e., for the first assignment: beauty context, "first-come-first-served, direct offer; for the renewal: renewal set by law, extension of expiry date)

The table presents the information regarding the first assignment of GSM licenses and compares it with the information regarding GSM license renewal. The purpose of the table is to show how the use of auctions in the assignment of GSM licenses has been marginal and that, to date, no authority ran an auction to renew the GSM license.

The table has to be read as follows: the first row of the table presents the number of countries (16)¹ that performed a first GSM licenses assignment from the 90's on.² The right hand side of the table clarifies the type of procedure that was adopted, that is, auction (3)³ or other (13, other being, beauty context, "first-come-first-served, direct offer).

¹ The 16 European countries (14 EU members plus 2 non EU members) are: Austria, Belgium, Denmark, Finland, France, Germany, Ireland, Italy, Luxemburg, Netherland, Norway, Portugal, Spain, Sweden, Switzerland, and United Kingdom.

² First Assignment dates range from 1990 to 1999.

³ Austria in 1996, Belgium in 1995, and Spain in 1994. In particular, in Spain and in Belgium in the same year one GSM license was assigned by auction and another through a different assignment procedure.

The second row of the table presents the number of countries (7) which completed a GSM license renewal.⁴ Out of the 7 completed renewals, to date, none adopted an auction.

The third row of the table presents the number of countries (3) which, to date, have planned to renew the GSM license.⁵ Out of the 3 planned renewals, two envisage to adopt an auction.

These countries are the Netherlands and Ireland. It is worth noticing, however, that none of these 2 countries adopted an auction at the time of the first GSM assignment.

The documented empirical evidence, therefore, confirms that no European country adopted an auction to renew GSM licenses and that no European country, except for Greece, is planning to adopt an auction to renew a GSM license that was in its first assignment awarded through an auction.

NTPC proposal to run an auction is not substantiated by economic analyses. Indeed, the design and implementation of an auction capable of delivering efficient outcomes requires extensive economic analyses, since many are the aspects that are directly or indirectly affected by the renewal of GSM licenses.

The renewal of spectrum licenses triggers, in fact, profound implications on the competitive development of the mobile industry, as well as on the economic and financial sustainability of mobile operators. Moreover, since the duration of the license is long (seldom lower than 10 years), the inappropriate design and the wrong implementation of the license renewal process are likely to affect negatively the development of the mobile industry for many years, with such negative effects likely to be persistent. Under these circumstances, the damage caused by the inappropriate design and the wrong implementation of the license renewal process will be irreversible.

For all these reasons, many regulators engage stakeholders in long consultations in the attempt to explore all the sides of their endeavor and discuss the implications of their proposals. The attached NERA report shows how much time some EU regulators took to complete the consultation process on the renewal of the GSM spectrum license and provides, also, for illustrative purposes, a brief snapshot of the economic analyses that regulators performed. The documented evidence confirms that regulators performed a substantial amount of economic analyses, sharing extensively their results with stakeholders. In particular, on average, regulators took between 2 to 3 years to complete the process and performed sophisticated economic analysis, such as, regulatory impact analysis (RIA) and competition impact analysis.

NTPC has launched its first consultation on the renewal of the GSM spectrum license in January 2011. NTPC proposals are set forth without much explanation of the underlying economic rationales. It seems that the NTPC has not performed preliminary economic analysis on spectrum demand and supply, which is, also, evident in the consultation document published by NTPC that lacks any such analyses. We believe that proper economic analyses should be performed and their results consulted upon with stakeholders.

NTPC hasn't presented the results of any regulatory impact analysis; neither it has conducted a competition impact analysis, to verify if the proposed process triggers undesirable effects on the competitive development of the mobile industry (i.e., competitive distortions or discrimination). Actually, the Directive 2009/114/EC and the Greek implementing measure, i.e. Ministerial Decision 58626/2224/Φ1/2010, specifically require a report to be communicated by the NTPC to the Ministry when implementing the above mentioned Directive. No such path seems to have been followed by the Greek Administration.

⁴ Belgium, France, Germany, Norway, Portugal, Sweden, and Switzerland.

⁵ Denmark, Ireland, and the Netherlands.

One key criticism to the NTPC proposal is that it seems to have overlooked the fact that the proposed auction mechanism, in presence of different expiration dates of the 900 MHz spectrum licenses, makes Wind Hellas the only operator in Greece that faces the risk of failing to grant access to 900 MHz spectrum band. The auction procedure is, therefore, discriminatory because Wind Hellas is the only MNO to face this risk, while, in case they fail to win the license, both, Vodafone and Cosmote would still have one block available in the 900MHz band expiring in 2016 and 2017, respectively, to rely upon. Another reason why the auction proposed by NTPC would be discriminatory for Wind Hellas is that it gives Cosmote and Vodafone incentives to hold up Wind Hellas spectrum by strategically bidding a price will above the market price (i.e., their willingness to pay). In this way, Vodafone and Cosmote, would be able:

- either to exclude Wind Hellas from holding a license in the 900MHz spectrum band (this would trigger a substantial amount of migration costs for Wind Hellas, which will be forced to migrate its GSM traffic on the 1800MHz spectrum band),
- or to raise the price at which Wind Hellas succeeds to get a 900MHz spectrum license, prompting a large cost increase on Wind Hellas and a loss of competitiveness.

If its endowment in the 900MHz spectrum band is reduced, Wind Hellas would be forced migrating its GSM business on the 1800MHz spectrum band, with very heavy consequences for Wind Hellas operations and costs. According to the estimate of the Wind Hellas Network Department, migrating spectrum from 900 MHz to 1800 MHz, would require about 11 years to be completed and would cost around 130 Euro Mln.⁶ Evidently, both, the duration of the migration process and the amount of costs that the migration may impose on Wind Hellas consequences that are not compatible with the development of a level playing field in the Greek mobile industry, distorting competition.

In our opinion, in lack of proper economic analyses, it would be very risky to run an auction without having identified and assessed the implications of the auction itself. Also in view of the empirical evidence documented in Table 1, we conclude that licenses expiring in 2011 should be renewed and not assigned through an auction.

Aligning the expiration dates of the 900MHz spectrum licenses and eliminating the asymmetry in the 900MHz spectrum endowments, are necessary steps to restore a level playing field and avoid the competitive distortions that auctions would otherwise bring about.

Additionally, as quoted by Analysys in its 2004 study for the European Commission⁷,

"in the face of uncertainty regarding renewal or continuation procedures, spectrum usage rights may lose significant value, providing an obstacle to trading and suppressing incentives to invest and deploy services".

On this issue it finally recommends that

"...while it is not necessary for Member States to adopt identical procedures fore the renewal of usage rights, best practice is likely to involve the award of usage rights that have an expectation of continuation (e.g. perpetual rights, expectation of automatic renewal on expiry or rolling notice periods".

⁶ WIND Hellas network coverage is heavily based on GSM900 spectrum (10 x 2 MHz) which the company acquired in 1992. Only nine years later, in 2001, Wind Hellas obtained a license on the 1800 MHz band (2 X 5 MHz) and it was not until 2007 that WIND merged Q Telecommunications S.A. (which was assigned with another 2 X 10 MHz in the 1800 DCS band). This implies that 900MHz spectrum is of vital importance to Wind Hellas in that coverage in 1800Mhz is very limited due to the fact that Wind Hellas didn't have 1800Mhz spectrum at the time of the GSM network roll out.

⁷ Final Report for the Commission: Study on conditions and options of introducing secondary trading of radio spectrum in the European Community, Analysys, Dotecon, H&H, 2004

This is why we propose a renewal instead of an auction.

Finally, WIND is entitled to a renewal, since it has proved its technical capabilities and is currently using the allocated spectrum efficiently, as, also, provided by the technical data in WIND Hellas's commentary. WIND Hellas has a secure and advanced network, covering the whole Greek territory. Wind Hellas has heavily invested in infrastructure, equipment, new technologies and advanced services. In addition, WIND's new shareholders have released the company from previous debts. Thus, currently, WIND's financial capabilities are sound, and its financial position solid.

Beside all aforementioned analyses, one must, also, consider the restrictions of 2 X 30 MHz imposed to all three current MNOs by the Announcement Issue for the Auction for the provision of Special Licenses for Public Mobile Telecommunications Services (3G & 2G), published by the NTPC on June 2001. In article 6.1.4 (page 36) of this NTPC decision, it is provided that each participant to the auction should not acquire more than 2 X 30 MHz spectrum for 2G services, meaning both in the 900 MHz zone and the 1800 MHz zone. In this cap, NTPC included spectrum already assigned to each participant, prior to the auction.

Today, in both 900 MHz zone and 1800 MHz zone, COSMOTE owns 30 MHz, VODAFONE owns 30 MHz and WIND owns 25 MHz. This means that, apart from WIND, both other MNOs have exhausted their abovementioned cap of 30 MHz. Thus, VODAFONE can only claim the frequencies it already has (i.e. the 2x10MHz in the GSM spectrum) and COSMOTE cannot claim any additional frequencies whatsoever. This, in conjunction with the fact that no newcomer has shown interest in participating in a future auction for the allocation of frequencies in the 900 MHz zone, creates practical impediments for the execution of NTPC's proposal for an auction. To this respect, WIND's proposal for an automatic renewal seems practical and logical; let alone in compliance with Greek telecommunications law and regulatory framework of the NTPC.

Thus, for the reasons discussed hereinabove, we believe that the licenses of WIND Hellas should be renewed and that the need of running an auction is, on the one hand, not granted and, on the other hand, discriminatory and harmful for Wind Hellas, detrimental to consumer welfare and affecting negatively the competitive development of the Greek mobile market. Furthermore, in case the 2 X 5 MHz GSM block currently allocated to the Ministry of Defence is, also, released, then this should be offered to WIND Hellas so as to reach the 30MHz spectrum cap that will result in symmetric allocation of spectrum which lays the ground for a level playing field in competition.

2. Do you agree with NTPC view on imposing a premium fee for the release of technological restrictions of the existing spectrum rights in the 900 MHz and 1800 MHz bands that expire beyond 2012?

We do not agree with NTPC view on imposing a premium fee for the release of technological restrictions of the existing spectrum rights in the 900 MHz and 1800 MHz bands.

Although the premium value underlying the possibility to provide also 3G services on 900MHz spectrum bands is something that only MNOs are in the position to assess, NTPC attempts to make an estimate of the possible cost benefits for mobile operators coming from the refarming of 900MHz spectrum.⁸

On the ground of a study performed by Ovum Consulting,⁹ in its consultation the NTPC argues that

⁸ . The estimation of this value by regulators could lead to inaccurate results, not commensurate to the true MNOs' opportunity costs.

⁹ Ovum Consulting: "Market study for UMTS900" – a report to GSMA, February 2007.

"Because of the smaller losses in transmission in the 900 MHz band, less base stations are required so there is a saving of 50% - 70% compared to the networks that are developed in the 2100 MHz band" (p. 21).

NTPC refers soon after in the text also to a UMTS Forum report¹⁰ stating that the number of radio base stations needed in 900MHz band to provide the same coverage and the same quality of service as in the 2100MHz band is 60% lower. The consultation document finally states that a UMTS 900MHz network

"can be developed reusing the pre-existing GSM sites and antennas" (p. 22).

NTPC analysis, referring again to the Ovum study, ends up pointing out that UMTS in 900MHz

"can bring reductions up to 30% of the total costs, compared to networks that operate in 2100MHz band" (p. 27).

Is our opinion that NTPC conclusions with regard to cost saving estimates are incorrect, in that are not supported by the findings of Ovum Consulting study. Furthermore, the NTPC statement with regard to reuse of GSM sites and antennas are also misleading, because of the procedure to swap radio transmission equipment is by no means straightforward. Conversely, it deserves careful planning and implementation to ensure a seamless service experience to final customers.

The Ovum study, weighs benefits arising from both reduction in network costs and possible increase in revenues arising from the rollout of a mobile network in 900MHz spectrum band compared to 2100MHz spectrum bands, over a five year horizon.

The study considers two different scenarios. The first scenario is that of a greenfield deployment of UMTS in 900MHz band compared to 2100MHz band. The second scenario regards a UMTS network deployed both in 900MHz and 2100 MHz band, linked to legacy operations, compared to the 2100MHz band alone.

It should be noted that the methodology for estimating costs is based on a 'flat morphology', such that the area of coverage for 900MHz or for 2100MHz is uninterrupted by terrain, etc, and so that a 900 MHz cell can substitute for a 2100 cell in accordance with its theoretical 'radius'.

Each of the two scenarios is furthermore developed to account for average characteristics of four geographical regions, namely Western Europe, Sub Saharan Africa, Middle East, Asia Pacific, and related to different forecasts of demand.

Ovum study is in a steep contradiction with what NTPC argues, that is that the release of technological restrictions would allow a 30% cost saving to MNOs. Indeed, with regard to Western Europe, Ovum estimates that an operator with a legacy UMTS network (i.e. a mixed 2100 MHz – 900 MHz deployment) and a high demand scenario benefits from a cost saving on total capital and operative expenditure up to 7%.¹¹ OVUM acknowledges this in the report, where they say "the greater benefits of UMTS900 are derived from coverage and not capacity related issues". Moreover, the NPV of cost savings in a medium demand scenario stands below 5%.

The existing high levels of demand for voice, in Greece, and the rapid increase in data demands, means that Greece is already in the medium to high demand case. Additionally, the finding of the (theoretical) OVUM report for GSMA does not translate well into the Greek case.

¹⁰ UMTS Forum Report n.38: "Coverage Extension Bands for UMTS/IMT-2000 in the bands between 470-600 MHz", 2005.

¹¹ See p. 40.

In mountainous terrain – such as the Greek mainland and many of the islands - the theoretical reach of a 900MHz cell can often not be obtained because either the terrain directly blocks the signal or, if placed on a ridge, convex terrain creates large 'shadows' of no coverage.

In practice, likely, it is necessary to specifically 'illuminate' populated valleys independently and only in exceptions be able to illuminate several valleys within range with only one cell. This would lead to fewer occasions, still, where the mobile operator may achieve the benefits of the (potentially) 'improved' coverage of 900MHz. Hence, these 'theoretical' savings may be even lower in the Greek case.

Moreover, the exercise doesn't take into account the cost of swapping GSM with UMTS equipments, comprising network reorganization, installation of new radio transmitters and related software, disposal of radio transmitters etc... Taking into account such further costs, the savings envisaged by Ovum study could easily be lower and hence very limited, at least in the five years horizon taken into account by the authors.

In the same study, Ovum also estimates possible increase in revenues indirectly arising from infrastructure cost saving if the money were reinvested in commercial operations in order to increase operators' revenues, primarily suggesting that increasing the coverage will enable capture of more customers.¹²

However, in discussing the refarming in Greece, the discussion has to be based on the coverage mandated in the consultation document. While operators would be free to increase coverage, nobody reasonably would expect them to do so, because the population in Greece is not evenly distributed, but is centred mostly in urban areas. Thus, the predictions in OVUM's report for GSMA will not be matched by the addressable market in Greece remaining unserved when the mandated coverage is met.

This part of the simulation undertaken by Ovum is not related to costs and it is much more risky, because it takes into account demand and ARPU forecasts of a set of services (voice, messaging, data). It is only in that respect that Ovum study estimates an average NPV for Western European operators having legacy 2100MHz operations close to 40% from UMTS 900MHz deployment.

Finally, it is worth noting that market demand, as well as consumers' willingness to pay, not to mention regulatory intervention (e.g., for example the decisions on the MTRs) change quickly. So, Ovum's exercise, carried out during 2006, is now outdated and it does not take into account, for example, of

- the development of mobile internet, during the last couple of years, which boosted demand for data (and investments in mobile network capacity) and
- the economic and financial crisis that hit the global economy in 2008, leading consumers to a more careful spending.

In addition we stress that within the EU seldom the liberalization of the 900Mhz spectrum was charged by competent authorities. According to the information available (Cullen – December 2010), in no other Member State where 2G refarming has taken place, operators' licenses have been amended to take into account the possible change in value of the spectrum post-liberalization.

Most importantly, NTPC what has to ensure that spectrum liberalization is done " in such a way as to ensure no distortion of competition in the relevant markets" (whereas 8, Directive 2009/114/EC). Possible distortions would have to be addressed in accordance with Article 14 of Directive 2002/20/EC (art 1.1 Directive 2009/114/EC).

¹² Assuming that the population is distributed uniformly, with sufficient customers located in the unserved areas to make coverage extension profitable.

In addition, technological neutrality would favour more investment in new technologies and infrastructures. The payment of fees would delay the deployment of new technologies, in detriment of consumers and the market development.

For this reason, we propose that no premium fee is applied and that the true value underlying the possibility for MNOs to provide also 3G service on 900MHz spectrum bands be revealed in the prices that MNOs will pay for the renewal of their licenses.

**3. Do you agree with NTPC view on imposing spectrum caps in the 900MHz band?
Please justify accordingly.**

Spectrum caps are set at an ex ante remedy to prevent spectrum hoarding and market foreclosure in harm of existing operators and potential entrants. Setting the spectrum cap at 15 MHz would not exclude the possibility that one of the incumbents is excluded from the market in case it fails to win the auction. In particular, a 15MHz spectrum cap may give rise to strategic bidding by one incumbent MNO, finalized to the foreclosure of other incumbent MNOs or new entrants.

For the abovementioned reasons we believe that a right to attain a minimum 2 X 10 MHz in the 900 MHz zone should be adopted. In this way, at least 3 operators will acquire rights of use in the spectrum zone of 900 MHz. This spectrum block (of 2 X 10 MHz) would be enough, in order for each MNO to provide 2G and UMTS services, an acknowledgement that is included in the public consultation of the NTPC, which states that a range of 2 X 10 MHz is prerequisite (and enough), in order for any MNO to be able to provide GSM and UMTS services in the 900 MHz spectrum zone. Thus, adopting a right to acquire a minimum 2 X 10 MHz block in the 900 MHz spectrum zone for each operator would lead in allocating the 900 MHz spectrum zone in a more efficient and fair way and in avoiding distortions in competition, which could ensue either by excluding an MNO from this spectrum zone or impeding him from exploiting the full capabilities provided in the spectrum zone of 900 MHz that will become technologically neutral.

Furthermore, due to the fact that since 2001 Greek MNOs have been subject to a 2x30MHz spectrum cap on overall GSM spectrum endowments (900MHz and 1800MHz)¹³, the adoption of a spectrum cap would have a least practical use. Considering the fact that all MNOs in Greece have already reached the abovementioned cap of 2 X 30 MHz, excluding WIND, the adoption of an additional spectrum cap could have as a sole purpose that no one MNO would concentrate such high amounts of spectrum in the 900 MHz zone, excluding the rest MNOs, which was the primary purpose as well for the introduction of spectrum caps of 2 X 30 MHz in 2001. However, as we explain in detail hereinabove, this purpose can be better achieved by adopting a right of each operator to acquire at least 2 X 10 MHz spectrum in the 900 MHz zone. Only WIND could claim another 2 X 5 MHz, in order to reach the aforementioned cap of 2 X 30 MHz, which seems to be made available after its release by the Ministry of Defense. Thus, in light of the fact that all three MNOs will not have the right to claim for more spectrum than what is already available to them, setting a spectrum cap seems to have minimum practical use, while it is questionable whether it can prevent competition distortions or discrimination of any MNO, as presented hereinabove. On the contrary, our proposal to adopt a right for each MNO to attain a minimum 2 X 10 MHz in the 900 MHz zone seems more suitable, in order to attain the results expected by the NTPC in its public consultation in a more reasonable, just and efficient way.

4. Do you agree with the proposed methodology for calculating the premium fee that should be imposed for the release of technological restrictions of the existing spectrum rights in the 900 MHz and 1800 MHz bands that expire after 2012?

¹³ Cullen, "Spectrum cap benchmark", Western Europe, December 2010.

We disagree with the adoption of a premium fee for the liberalization of rights of use in the GSM 900 MHz and GSM 1800 MHz that expire after 2012.

The premium fee would have to be set such as to match the opportunity cost of using the 900MHz and the 1800 MHz bands for 3G services. This opportunity cost equals the difference between the benefits of a technologically neutral 900MHz/1800 MHz spectrum bands (i.e., business opportunities created by new technologies and cost savings in 3G services from providing coverage on the 900MHz/1800MHz spectrum bands) and the incremental cost of migrating mobile operations from the 2,1 GHz to the 900MHz/1800MHz spectrum bands.

In assessing the benefits of a technologically neutral spectrum, one would have to take into account also the severe economic and financial crisis that Greece has experienced. In view of this, it is likely that the adoption of new technologies will not be as successful as NTPC expects. In our opinion, it will take time before MNOs may reap the benefits of launching new technologies on a technologically neutral 900 MHz or 1800 MHz spectrum band.

In assessing migration costs one would have to assess carefully how many radio stations need to be migrated to another spectrum band, how many radio stations need to be deployed in a different location. In this latter case, one would have to take into account that the cost of authorizing a radio station on new locations is very high because of the huge lead times (more than 2 years) needed to complete the radio station authorization process.

In any event, the fee for the release of the 2x5 MHz package in the 1800 MHz band should be equal to the difference of the average purchase price for one 2x5 MHz package, divided by the factor 1,3 and the purchase [not the opening (reserve)] price for 2x5 MHz package in the auction made in 2001, taking into consideration the remaining duration of force of the right, minus devaluation and relevant amortizations.

NTPC doesn't provide much explanation of the economic and technical rationales underlying the coefficient of 1,3 used to calculate the premium fee for the 1800MHz spectrum band. We wish NTPC to make public the methodology to estimate the coefficient and to subject its rationales to consultations.

5. Which of the alternative approaches proposed in the document for awarding the spectrum rights that expire in 2012 do you consider more appropriate?

Our proposal is to renew the license without running an auction. As discussed hereinabove, due to practical reasons, there exists little room for other alternatives.

6. Which should be the minimum financial requirements that a company should fulfil in order to be allowed to participate in the tender?

Financial requirements should be set such as to ensure that potential assignees are solid enough to run a capital intensive business, such the one of providing mobile services. Considering that at this stage there is not spectrum trading, the assignment of spectrum license to investors that may reveal unreliable and unable to run the business at satisfactory economic and financial standards would make the spectrum stranded and substantially affect social welfare.

We therefore propose that financial requirements are imposed such as to match those imposed on all incumbents in previous spectrum assignments. In any case these should include the necessary financial credentials needed, so as: a) to build and retain a sustainable and operational network, taking into account new technologies, b) to employ the necessary personnel and experts to run the company, its network e.t.c., c) to promote services, particularly to create the necessary network of dealers around Greece that would be able to

serve subscribers as points of sales as well as points of contact – presence, such as a franchise network e.t.c.

We suggest also that the participants to the assignment procedure develop a business plan to properly substantiate the above mentioned financial requirements.

7. Which should be the minimum technical criteria (e.g. experience) that a company should fulfil in order to be allowed to participate in the tender?

At least those imposed on all incumbents up to now. These should include systems, infrastructure and experienced personnel that would cover the whole Greek territory, guarantee network and service continuity, integrity and availability, as well as safety. At the same time, experience in the field of mobile communications, as well as successful market presence should be set as a prerequisite, so as not to endanger the mobile communications industry of Greece, which would primarily harm Greek consumers. Particularly, experience with regard to the particularities of the Greek territory should be set as additional prerequisite, e.g. mountains, many islands e.t.c. In this context, market presence should be assessed on the basis of technical operation and experience, meaning whether the bidder has network establishments and operation experience, whether the services provided by his network were efficient e.t.c. In addition, technical criteria should include being a PLMN operator for at least 15 years in a country that has similar land morphology to Greece.

In all cases, a strategic plan for the exploitation of the spectrum that will be allocated should be presented as a prerequisite, in order for such interested party to be allowed to participate in any procedure for the allocation of spectrum.

8. Should the final bid be paid once-off, or should the successful bidder be given the option of paying in predetermined annual instalments. In the latter, what should be, in your opinion, the total period given for redemption?

In view of the difficult economic and financial conditions of the Greek macroeconomy, we propose that the final bid is paid in annual equal instalments. In particular, our proposal is that all licenses be awarded for a 20 year period. In this case, the license fee should be divided by 20 and the assignee should pay each year an amount corresponding to 5% of the license fee.

Alternatively and if our abovementioned proposal is not accepted, a small amount (not more than 20%, to allow for further investment within 2011) should be paid up front and the remaining (80%) should be divided with the number of years (duration) of the new licenses. Again, according to our aforementioned opinion, the duration of the new Licenses should not be less than 20 years, so each year an amount equal to 4% of the total license fee should be paid.

All abovementioned instalments should bear no interest.

9. What should be in your opinion the reserve price per 2x5MHz segment in the 900MHz band?

NTPC proposed to set the reservation price on the basis of the results of a benchmark performed by DotEcon on behalf of ComReg, the Irish regulator. This benchmark involves the collection of international data on minimum and license prices at which spectrum license were awarded, and then correcting them such as to take into account the specifics of Ireland.

Although is a versatile approach, in order to provide reliable results and indications to set reservation prices suitable to other countries, the benchmarking exercise needs to be implemented by removing, as much as possible, countries' and industries' heterogeneity.

While benchmarking has some advantages (e.g., often, it can be run on the basis of publicly available information, it can be transparent, it can be conducted on a variety of scenarios, it can help deriving an indicative measure of the minimum price as embedded in the average economic value of spectrum to the user), it also shows important disadvantages, such as:

- Results must be interpreted such as to avoid they are affected by heterogeneity and specifics that should be corrected for
- Adjusting for sample heterogeneities typically requires extensive dataset, which often are not rich enough to allow a satisfactory correction of sample heterogeneities.

We believe that the disadvantages of the benchmarking approach to determining the minimum price outweigh the advantages and for this reason it should not be used by NTPC to set the reservation price.

We recommend that NTPC creates its own model to calculate and compare the costs and the revenues that an efficient MNO would incur and earn after obtaining the license. Incremental cost methodologies represent a good basis to create a model to calculate the value of the license and derive from it the reservation price on a more rigorous and less discretionary basis.

We recommend also that, once created and populated, NTPC consulted upon the model and its results with stakeholders.

The use that NTPC makes of the DotEcon results is a good example of the risks underlying the use of benchmark results, which are not adjusted to take into account the specifics of Greece. More specifically, in the DotEcon benchmark, auctions are compared by using an averaging method according to which average auction prices achieved in comparable auctions are considered.

NTPC estimation presents a number of problems.

- the reservation price is derived from the average licenses price and not from the average reservation price of the samples. The high value is motivated by NTPC on the ground that it has to avoid the effects of collusive bidding. However, such a high reservation price instead of being pro-competition is likely to result against competition, in that it is likely to discourage new comers from participating to the auction.
- the range of average license prices is derived, among other things, from the licenses sold in countries that are similar to Ireland in terms of GDP per capita. However, Ireland has a GDP per capita which is about 25% larger than the Greek GDP per capita. In view of this, it is highly likely that the sample including the licenses sold in countries similar to Ireland would greatly differ from the sample including the licenses sold in countries similar to Greece. The use of the benchmark results, as done by NTPC, is likely to prompt unreliable results.
- the range of average license prices is derived from a sample consisting mainly of licenses assigned before the crisis. Several licenses, probably, were released even before the burst of the dot.com bubble. The licenses prices estimated for Greece is, therefore, biased.

We recommend that NTPC consult upon a more rigorous methodology to inform the setting of the reservation price. The methodology would have to be able to account of the specifics of the Greek context.

The new methodology would have to estimate a value of the reservation price that is consistent with a forward-looking approach, rather than with a backward looking approach.

As a preliminary and indicative analysis, still based on a backward looking approach, NTPC might consider the thumb rule provided by DotEcon in its report. According to DotEcon, a conservative incidence of the Spectrum Usage Fees on the average license price is around 50%.

Therefore, considering the range of the average license price estimated by NTPC in its consultation document (€ 61.7m - € 90.4m) the application of the above percentage implies a reservation price in the range of €30.4m - €45.2m for a 2x5MHz spectrum block in the 900MHz band.

10. What should be the most appropriate validity period for the spectrum rights that will be granted?

Considering that Greek incumbent operators proved to be successful in providing 2G and 3G services, both voice and data, and that the Greek market is very well developed with a SIM penetration that as of 2010 is above 150%, we would propose to set a long license duration, not less than 20 years.

The long duration would also give Greek MNOs more certainty, business stability and business continuity, which are key factors to provide MNOs with incentives to invest in infrastructure, new technologies and services, which all are necessary for the proper and efficient exploitation of the technologically neutral frequency band of 900 MHz.

11. What should be the minimum roll out obligations for the new spectrum rights in terms of geographical and population coverage, as well as the time period within which the network should be operational?

In case of automatic renewal, with regard to 2G and 3G services, we would propose to retain the same coverage and roll out obligations that have been in effect so far, unless there are specific technical and economic considerations that would require changes.

Furthermore and in all other instances, the following considerations should be taken into account, before setting roll out obligations, depending on the procedure to be followed for the allocation of spectrum and its results:

For 3G, several scenarios exist which should result in different obligations:

1. Operator maintains the current 900 MHz spectrum. In this case the minimum roll out obligations should take into account the necessary investment and effort, so as to free a 5 MHz chunk for 3G Roll Out.
2. Operator loses part of its spectrum. Particularly, if WIND loses a 2 X 5 MHz in the 900 MHz, then it will be impossible to roll out 3G services and such an operator should not have any obligation for 3G services in the 900 MHz band. This is acknowledged by the NTPC in its public consultation, where it states that at least a 2 X 10 MHz spectrum is necessary, in order to provide both 2G and UMTS services in the 900 MHz zone.
3. Operator receives additional spectrum in the 900 MHz. In that case the obligations should be very strict since the operator will have both the infrastructure and the free spectrum to begin roll out immediately in existing sites and in the best spectrum band, which according to NTPC's public consultation document provides for better coverage and lower costs in network establishment.

For 2G, several scenarios exist which should result in different obligations:

4. Operator maintains the current 900 MHz spectrum. The existing obligations should apply, any spectrum offloading in order to deploy 3G services should be achieved without deteriorating the existing coverage/quality of 2G services.
5. Operator loses part of its 900 MHz spectrum. Depending on the amount of spectrum lost it will be impossible to satisfy these obligations within the time frame provided. In the case of WIND, as discussed in our commentary, if it loses a 2 X 5 MHz spectrum in the 900 MHz zone, it will take a long period, before it is able to complete migration from the 900 MHz to the 1800 MHz zone of its GSM services, taking into account the

necessary high investment and the delays in base stations licensing (more than 2 years) as well as the need to relicense the current base stations, in order to use frequencies from the 1800 MHz zone.

6. Operator receives additional spectrum in the 900 MHz. The existing obligations should apply.

12. Do you believe that the minimum required types of services and their respective quality measures defined in the existing spectrum rights are appropriate or should further/ alternative measures be taken?

There is no need to define alternative measures of quality. The current quality measures for network operation are working fine and taking into account the endless problems in antenna and base stations licensing, the imposition of stricter rules or measures would further impede our abovementioned efforts to "survive" in a hostile market and investment environment.

13. In order to promote site sharing between operators aiming to minimize the number of new antenna masts, do you believe that collocation between operators should be compulsory?

Yes, collocation would have to be a perfectly functioning remedy for MNOs willing to locate their equipment at the sites of other MNOs or FNOs. Collocation would have to be designed and implemented by taking into account technical or practical implications.

Collocation would allow minimizing the spectrum migration costs, under all those circumstances where MNOs, after the reallocation of spectrum, may need to locate their radio access equipment in a different place from where they have been located in the past. In case an MNO loses frequencies in the 900 MHz zone, as provided in our commentary, WIND Ellas will have to migrate from the 900 MHz zone to the 1800 MHz zone, which will probably mean additional and new base stations, in more places, in order to retain coverage and quality of services as provided today, a process that will entail much effort, time and investment.

MAROUSI, 14-2-2011
For WIND ELLAS TELECOMMUNICATIONS S.A.

Michael Karakostas
Legal Counsel